

ТЕКСТОЗНАВСТВО У СИСТЕМІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ-СЛОВЕСНИКА

Антончук Олександр

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри української мови

Рівненського державного гуманітарного університету

м. Рівне, Україна

Віртуальне спілкування, на відміну від живого, безпосереднього, контактного, надто динамічне, блискавичне, фрагментарне й нерідко безмістовне. Учасники його задовольняються репліками, здебільшого у формі неповних чи односкладних речень, не відчують потреби в текстовому матеріалі для своїх висловлень. У такій ситуації усе важливішим стає системне впровадження на уроках української мови роботи з текстами.

Нагальним завданням шкільної мовної освіти є «навчити учнів ефективного спілкування, яке не обмежується формулюванням окремих речень чи фраз, а передбачає обмін певним досвідом, інформацією, емоціями, почуттями й переживаннями, закладеними у текст [1, с. 70]».

У полі зору авторів перебуває лінгвістичний аналіз тексту з такими основними параметрами його: визначення теми й основної думки тексту; виділення абзаців (мікротем); визначення типу і стилю мовлення; аналіз структури тексту; аналіз мовних засобів (лексичних, граматичних, стилістичних). Такий підхід «дає цілісне уявлення про його ідейно-сміслове навантаження і систему мовних засобів, що його виражають [2, с. 298-301]».

Аналіз статей, методичних посібників засвідчує, що автори орієнтують роботу з текстом на реалізацію таких функцій його: поповнення знань учнів про систему мови, тренувальну, розвитку мовлення, розвитку смислового сприйняття тексту, культурологічну, комунікативну, дискурсивну.

Під час викладання навчальної дисципліни «Текстознавство» для здобувачів вищої освіти Рівненського державного гуманітарного університету спеціальності 014 «Середня освіта (Українська мова і література)» враховуємо вимоги освітньо-професійної програми, тобто формування відповідних загальних, фахових компетентностей. Курс охоплює такі змістові модулі:

Змістовий модуль 1. Текст як об'єкт вивчення різних наукових дисциплін: теорія тексту, механізми сприйняття і творення

ТЕМА 1. Вступ. Поняття тексту. Багатоаспектність вивчення тексту.

ТЕМА 2. Текст як об'єкт вивчення лінгвістики.

ТЕМА 3. Типологія текстів.

ТЕМА 4. Вираження в тексті авторської модальності. Поняття «образу автора».

ТЕМА 5. Сприйняття тексту. Реципієнт у ролі співавтора. Проблема «розуміння» тексту.

Змістовий модуль 2. Текст як інформаційне ціле. Текст і дискурс

ТЕМА 6. Текст як результат і одиниця комунікації. Текст і дискурс.

ТЕМА 7. Текст як інформаційне ціле.

ТЕМА 8. Інформативність тексту і способи її підвищення.

Мета вивчення дисципліни «Текстознавство» – сформувати у здобувачів вищої освіти уявлення про текст як об’єкт різнопланових досліджень, а також забезпечити належний рівень практично-методичних умінь, необхідних для активної виробничо-професійної діяльності.

Основними завданнями є допомогти зрозуміти сутність тексту, його понять і категорій; ознайомити із типологією текстів та їх компонентів; дослідити текст в аспекті проблеми взаємодії «автор – текст – реципієнт»; ознайомити здобувачів освіти із структурно-семантичними характеристиками тексту та його комунікативними властивостями; досліджувати семантичні інтенції тексту як однієї з найширших і найрепрезентативніших одиниць інформації; сформувати навички теоретично обґрунтованого аналізу текстів та їх компонентів.

Очікуваними результатами навчання є знання про текст як об’єкт різнопланових досліджень; основні поняття та категорії лінгвістики тексту; закономірності побудови тексту; типологію текстів та їх компонентів; основні одиниці всіх структурних рівнів плану вираження та плану змісту тексту; відмінності між поняттями «текст» та «дискурс»; способи компресії інформації в тексті.

Здобувачі вищої освіти повинні вміти: виявляти системний характер зумовленості типологічно позначеної сукупності мовленнєвих властивостей тексту компонентами реального комунікативного акту; класифікувати конкретні тексти, давати їх опис, зазначати характерні якості; аналізувати текст з точки зору його стильової, жанрової, структурно-семантичної та комунікативної специфіки; трансформувати текст, ущільнювати його та розгортати.

Матеріал навчальної дисципліни «Текстознавство» сприяє формуванню у майбутніх учителів-словесників мовної та мовленнєвої компетентностей, достатніх для забезпечення успішного спілкування в професійній та громадській сферах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Голуб Н.Б. Особливості текстотворчої діяльності учнів 5-7 класів в умовах компетентнісного навчання української мови. *Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. Серія 16. Творча особистість учителя: проблеми теорії й практики*. Вип. 20(30). Спеціальний випуск. 2013. С. 70-74.
2. Методика навчання рідної мови в середніх навчальних закладах: Підручник. За редакцією М.І. Пентиліук: підручник для студентів-філологів. Київ : Ленвіт, 2000. 264 с.